

КАФЕДРА
ГЕОГРАФІЇ ТА
МЕТОДИКИ
ЇЇ НАВЧАННЯ

Р. 146-147

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

ІНСТИТУТ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНОЇ ТА ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. І.І. МЕЧНИКОВА

ГАЗЕТА "КРАСЗНАВСТВО. ГЕОГРАФІЯ. ТУРИЗМ"

IV Всеукраїнська

науково-практична конференція

ГЕОГРАФІЯ ТА ЕКОЛОГІЯ:

наука і освіта

Умань,
26-27 квітня 2012 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Інститут природничо-математичної та технологічної освіти

Природничо-географічний факультет

Кафедра географії та методики її навчання

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Газета «Краєзнавство. Географія. Туризм»

«ГЕОГРАФІЯ ТА ЕКОЛОГІЯ: НАУКА І ОСВІТА»

Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції
26–27 квітня 2012 року

Кушнір Л.М., Лясколо І.А. <i>Особливості розвитку військового туризму в Полтавській області</i>	112
Лаврик О.Д. <i>Гідроелектростанції Побужжя як ландшафтно-інженерні системи</i>	114
Лижник Я.С. <i>Агробізнес – нова форма функціонування АПК: суспільно-географічні аспекти</i>	118
Максютов А.О. <i>Красзнавство як засіб патріотичного виховання молоді</i> ...	121
Матішук О.А. <i>Оцінка гірничо-промислових ландшафтів для занять спортивним туризмом</i>	122
Машкіна В.В. <i>Активні форми самостійної роботи студентів з географії</i>	125
Миколайко В.П., Шиманська О.В. <i>Якість ґрунтів Черкащини, задіяних аграрним виробництвом</i>	129
Миколайко І.І. <i>Географічне поширення обліпихи крушиновидної</i>	132
Миргородська О.Л. <i>Особливості шлюбного стану населення Кіровоградської області та його вплив на процеси відтворення</i>	135
Муніч Н.В. <i>Регламентування ландшафтознавчого змісту шкільної географічної освіти</i>	138
Нетребчук І.М., Забокрицька М.Р. <i>Моніторинг стану ґрунтів у Волинській області</i>	142
Поліщук Л.Б., Симоненко Ю.С. <i>Освітньо-виховне значення природничих наук у формуванні природоохоронно-екологічного світогляду учнів</i>	146
Половка С.Г., Довбиш С.М. <i>Фіксизм і мобілізм у розвитку земної кори та літосфери (проблемні питання)</i>	148
Полудченков І.П. <i>Факультативний курс «Особо охраняемые природные территории своего края»</i>	150
Рябоконь О.В. <i>Натурально-антропогенні ландшафти Середнього Придністер'я</i>	152
Савицька О.В. <i>Мета і зміст дисципліни «Естетика ландшафту» у вищих навчальних закладах України</i>	154
Серебрий В. С. <i>Сталий розвиток і шкільна географія</i>	157
Сизенко О.В. <i>Ідея екологічної мережі як вирішення протиріч концепції ноосфери</i>	160
Ситник О.І., Волжаніна Г.О. <i>Реалії погодних умов 2011 року на території Черкаської області та Уманського району</i>	162
Скавронський П.С. <i>Методика формування картознавчої компетенції учнів при вивченні природоохоронних територій</i>	168
Совгіра С.В., Гончаренко Г.С. <i>Рекреаційні властивості санаторно-курортних та оздоровчих закладів</i>	171
Соловьева Ю.А., Подболотова М.И. <i>Работа с учебным текстом на уроках географии</i>	174
Стецюк В.В., Ткаченко Т.І. <i>Школа інженерної та екологічної геоморфології Київського національного університету імені Тараса Шевченка</i>	175

ОСВІТНЬО-ВИХОВНЕ ЗНАЧЕННЯ ПРИРОДНИЧИХ НАУК У ФОРМУВАННІ ПРИРОДООХОРОННО-ЕКОЛОГІЧНОГО СВІТОГЛЯДУ УЧНІВ

*Полищук Л.Б., кандидат географічних наук, доцент,
Симоненко Ю.С., студентка 5 курсу, Харківський
національний університет ім. В.Н.Каразіна,
julia.simonenko@hotmail.com*

Людина з'явилася на Землі та існує завдяки законам природи і, лише дотримуючись їх, людина забезпечить своє подальше існування в гармонії з природою. Всі живі організми на планеті тісно взаємопов'язані і знаходяться у рівновазі з оточуючою неживою природою. Щоб не порушити цю гармонію, важливо жити у відповідності до законів живого. Розуміння основних законів розвитку природи закладаються в рамках шкільної програми. Знання, отримані в школі, повинні бути корисними в майбутньому житті. Однак, помилково розглядати знання лише з точки зору їх безпосередньої користі для практичної діяльності людини. Школа повинна збагачувати людину знаннями та навчати користуватися ними, забезпечувати формування цілісного образу світу, правильного підходу до пізнавальної та практичної діяльності, що потребує систематичного та послідовного викладення матеріалу. Безсистемне нагромадження знань не дає можливості проникати в сутність речей, пов'язувати окремі процеси, явища, перешкоджає формуванню цілісного світогляду і комплексного розуміння природи і зв'язків у ній. Охорона природи не може розглядатися як ізольована та самодостатня діяльність або область знань, вона повинна входити в якості освітньої компоненти в систему загальнолюдських цінностей.

Шлях до системного мислення повинен бути багатоступеневим, важливо базуватися на понятті природи, як цілісної системи, та біосфери, як частини природи для формування поняття «цілого» як такого, де окремі частини не можуть функціонувати окремо. Кожна ступінь формування такого розуміння буде простежуватись на уроках географії, біології, хімії, фізики, астрономії - біосфера вивчається на рівні компонентів, організми на рівні тканин і клітин, речовина на рівні атомів та молекул. Так складається система знань про природу – основа адекватного світосприйняття і мислення.

Доцільність та необхідність формування системного наскрізного навчання зумовлюється не лише єдністю природи і людини, але й визначається тим, що кожна навчальна дисципліна може забезпечити розкриття не усіх, а лише декількох елементів світогляду і встановлення змістовних та логічних зв'язків між ними. Кожна наука дає власне уявлення про природу, біосферу, але природа єдина, вона не може бути розділеною, це можуть бути лише уявлення про неї у тому випадку, коли знання неповні. Встановлення міжпредметних зв'язків на основі природоохоронно-екологічних знань дозволить актуалізувати ці знання. Природоохоронні питання стануть частиною програми предметів природничого напрямку. Інтеграція полягає у вихованні свідомої людини, яка розуміє природу та негативні наслідки взаємодії з нею. Програми навчальних дисциплін природничого напрямку не повинні бути ізольовані від інших

дисциплін та реальності. Система освіти сприяє створенню мозаїчного світогляду, у якому окремі знання про біосферу, енергію, природу, матерію, людину, воду, повітря чи суспільство з'єднані причинно-наслідковими зв'язками, які розкривають принципи їх взаємодії.

Система освіти в Україні включає окремі освітні компоненти, серед яких вагоме значення має географічна природничо-компонента, як така, що повинна закладати основу наукових уявлень про складні взаємозв'язки природи і людини, принципи охорони природи.

Природа – це об'єкт природничих наук, які вивчають окремі аспекти природи і виражають результати у конкретній формі. Завдання полягає у зародженні основи цілісного погляду на оточуючий світ як єдину природу, формуванні у свідомості кожної людини розуміння що біосфера Землі – єдине середовище життя людини, яке постійно змінюється паралельно із соціально-технічним прогресом.

Охорона природи часто виглядає як конфлікт між природою та соціальним прогресом. Акцентування уваги у навчальних програмах на негативних наслідках діяльності людини у біосфері закладає уяву про неможливість гармонійного співіснування людини та природи, протистояння людини, її прогресу та природи. Метою ж навчання є формування нового мислення, при якому турбота про біосферу, охорону природи буде необхідністю, реальністю, сенсом життя кожної людини. Навики свідомого існування людини в природі є найважливішими якостями особистості і їх можна формувати та розвивати за рахунок багатократного досягнення розуміння упродовж навчання. Нинішній стан речей у масовій свідомості свідчить про недосконалість даного процесу.

Необхідна реорганізація, удосконалення наскрізних (міжфункціональних) процесів, узгодження програм дисциплін природничого напрямку. Доказом є постійна повторюваність матеріалу як в одному навчальному курсі дисципліни, так і в загальному курсі навчання.

Зміст складових ігнорує взаємопов'язаність їх між собою. Відсутня логічна послідовність, кожна компонента вивчається ізольовано, мета кожної компоненти не співпадає з єдиною метою навчального процесу.

Повторюваний матеріал не дає очікуваних знань, а лише ускладнює їх засвоєння, оскільки одна й та ж інформація при кожному повторі представлена у новій формі, не пов'язаний з попередньою, оскільки при великій кількості варіантів втрачається істина і залишаються поверхневі науково недостовірні уявлення.

Матеріал, який вивчається на кожному наступному етапі, має не дублювати зміст предметів, які вивчалися раніше. Він повинен передбачати вивчення уже пройдених питань на більш високому пізнавальному рівні. У зв'язку з цим природоохоронно-екологічні питання необхідно розглядати не фрагментарно, а наскрізно, систематично.